Poesin som det nakna tilltalet

DEN DANSKA LYRIKEN är bredare och rikare än vad många i vårt land har klart för sig. Där finns en lekfullhet som ter sig mycket främmande för en svensk, där finns författare och fenomen som vore otänkbara hos oss.

TOM HEDLUND har samtalat med den danska författaren MARIANNE LARSEN i den sista av fyra artiklar om dansk poesi, införda: 17/4, 24/4, 2/5.

danska diktare

MARIANNE LARSEN är född 1951. Sedan debuten 1971 har hon givit ut tjugo böcker, huvudsakligen diktsamlingar (de flesta på Borgens förlag). Hon har dessutom översatt Lu Hsün till danska (1976). Någon urvals- eller samlingsvolym av hennes dikter finns egendomligt nog inte på danska, däremot en på svenska, "Gemensamt språk" (Rabén & Sjögren 1981, övers. och urval Christer Eriksson), och en på engelska, "Selected poems" (1982, övers. Nadia Christensen).

På svenska är hon dessutom representerad i antologin "Brev från Köpenhamn" (PTBs Lyrikklubb 1978, urval och översättning Poul Borum och Sven Christer Swahn).

Om Marianne Larsen kan man läsa i Rallarros' Danmarksnummer 1982, där hon intervjuas av Tomas Polvall. En kort presentation av henne och hennes författarskap ger Asger Schnack i *"Portræt. 40 danske digtere efter 1968"* (Gyldendal 1981).

— En skrivande människas uppgift är att göra språkliga erfarenheter och att göra erfarenheter språkliga.

Så säger *Marianne Larsen*, en av de mest betydande poeterna i den yngre generationen. Hon debuterade vid tjugo års ålder 1971, sedan dess har hon givit ut tjugo böcker, diktsamlingar mest. Det är, också för danska förhållanden, en imponerande produktion, jämfört med svenska förhållanden är det häpnadsväckande.

HON BOR VID Borups allé i nordvästra Köpenhamn, en hårt trafikerad genomfartsgata som hon har ägnat en dikt i antologin "Kobenhamner Kantsten" (Gyldendal 1982): "store brede larmende borups allé/ den ligner industrialismen/ dens atmosfære er fabriksallernes". På sitt sätt är det riktigt att Marianne Larsen bor just där hon bor: en märmiska som ständigt vännar det mänskliga i de omänskliga krafternas tid.

HON ÄR ETT BARN av 1968. Men hennes politiska engagemang, som genomsyrar snart sagt varje rad hon har skrivit, låter sig inte fängas så lätt. Slagordens enkelhet är inte hennes. I stället ser hon sina dikter som en fortlöpande självprövning, där öppenheten är viktig — en självprövning, som också kan sätta igång andra:

— Jag vill inte påverka människor till en viss åsikt, utan till en attityd. Poesin måste vara befriande och utvidgande, inte begränsande. Var och en måste reagera på sitt vis, efter sina förutsättningar.

ATT HENNES grundåskådning är socialistisk är uppenbart: lika uppenbart är att hennes huvudintresse alltid finns hos individen, den kuvade, hunsade och utnyttjade människan. Hennes dikter går in i den punkt där maktens språk bryter sig mot den vanliga människans vardagsspråk, dikterna blir därigenom både sociala och personliga. En aforism (ur "Aforismer", 1977), är karakteristisk: "Hvad gør dine læber hver gang de former ordet 'eje': det diametralt modsatte af ethvert kys". En enkel fysiologisk iakttagelse blir grund för markeringen av en psykologisk, social och politisk ståndpunkt.

Marianne Larsen: — En dikt kan vara en bild, en känsla, den är precis och den slår hårt, samtidigt som den strålar ut i olika riktningar. Foto: STEEN MØLLER RASMUSSEN

SIN POLITISKA tillhörighet har hon med sig från barndomen. Hon växte upp i ett arbetarhem i Kalundborg på västra Själland, gymnasiet och universitetet blev för henne borgerligt präglade miljöer med ett borgerligt språk. I sina första böcker, fyllda av ett slags halvsurrealistisk drömprosa, försökte hon rädda sig undan det tryckande och förtryckande borgerliga maktspråket.

I efterhand betraktar hon dessa sina första böcker som politiskt omedvetna — det är först med hennes senare, mer utåtriktade stil som den politiska medvetenheten har kommit att direkt vävas in i hennes poesi.

VÅRT SAMTAL kommer också mycket att kretsa kring språket. De finns ju så många olika språk, säger Marianne. Det personliga språket, det traditionella lyriska språket, maktens språk — kanslispråket. Det är viktigt att bryta sönder gränserna mellan de olika språken och därigenom ge orden andra betydelser än de har i sina vanliga sammanhang.

På samma sätt bryter hon sönder gränserna mellan olika typer av poesi: centrallyrik, social och politisk lyrik — allt vävs samman på ett sätt som är ganska obekant för oss i Sverige.

I hennes diktsamling från i höstas, "Bag om maskerne", hittar man bl. a. följande skenbart konstlösa dikt om språket:

det her
lige netop det her
er levende ord fra mig til dig
levende som lip
de kommer fra nøgenhed
og forsvinder i nøgenhed
(lige netop= just precis; nøgenhed= nakenhet)

Poesin som det nakna tilltalet — ja, det låter bestickande. En av hennes diktsamlingar heter också "Det må siges enkelt" (1976). Men vad är det som ska sägas enkelt? Och vad är ett enkelt språk?

ENKELHETEN ÄR kanske inte så enkel, när allt kommer omkring. Marianne Larsen skriver i en tradition som nästan helt saknar svenskt motstycke men som har desto flera danska förebilder. Till synes modöstet, med språkets vanligaste ord som vore det ett enkelt samtal, berättas en historia, skildras en situation — men tonfallet är alltid exakt, texten pekar långt utöver sig själv, under ytan ryms skikt efter skikt. Dålig poesi av det slaget — sådan skrivs förvisso också av danska poeter — blir sönderhackad prosa, "knæcksprose", som man säger i Danmark.

DEN SVÅRUPPNÅDDA, sammansatta enkelheten i Marianne Larsens stil ger hennes dikter en friskhet och en självklar auktoritet som är speciell för just henne. Som när hon i sin digra diktsamling från 1981, den rika och skiftande "Der er et håb i mit hoved", skriver: "lad os se realiteten i øjnene /og blive ved med det". Därmed har hon också indirekt karakteriserat sin poesi: känslig och osentimental ser den verkligheten rakt i ögonen.

Varför skriver hon då inte romaner?

— I en dikt kan man tillåta sig att använda flera olika språk på ett mycket friare sätt än i en berättelse. En dikt kan vara en bild, en känsla, den är precis och den slår hårt, samtidigt som den strålar ut i olika riktningar. Den är därmed inte så avgränsad som en berättelse.

INTE BARA HENNES stora produktivitet, utan också öppenheten i hennes poesi tycks antyda att hon skriver jämt. Så är det ändå inte riktigt — långa perioder skriver hon inte dikter överhuvudtaget.

— Ändå försiggår ett arbete under ytan. När jag inte skriver dikter läser jag och gör annat, skriver dagbok, t. ex. Det är en del av mitt arbete.

Tom Hedlund

boklådan

På långvården

ATT AVSLUTA livet som patient i långvården är inget lockande perspektiv, men lika fullt det ofrånkomliga öde som väntar många av oss. Där skall vi förvaras och tyna bort, med rötterna till vårt tidigare liv plötsligt avklippta, som hjälplösa kollin utlämnade åt en jäktad och underbemannad personal. Det är inget vackert slut.

Massmediala skräckreportage uppfattas lätt som allmängiltiga. Säkert är långvården bättre än sitt rykte, men säkert är också att många patienter i onödan passiviseras och vissnar i förtid. Genom personalbrist, slentrian och fantasilöshet blir långvården mer inriktad på förvaring än allsidig omvårdnad.

OM DETTA har *Lars Wikander*, verksam i Borås som personalkonsulent vid landstingets företagshälsovård, skrivit en nyttig och lärsvärd roman. *Oskar på femman* två (Settern), heter den efter huvudpersonen, en 76-årig ungkarl och lantbrukare, som med hjärtbesvär, diabetes och amputerat ben, flyttas över från lasarettet till ett långvårdssjukhem, där vi får följa honom under hans sista månader. Någon grall indignationsskildring är det inte fråga om, tvärtom får vi här en positiv bild av långvården. Oskars sjukhem framstår i mycket som föredömligt, främst genom sin engagerade personal. Efter de här riktlinjerna kan man skapa en mänskligare långvård, vill författaren visa.

Värdet av Lars Wikanders roman ligger inte i hans sympatiska men självklara funderingar utan i att han så konkret och insiktsfullt gestaltar dem.

Han berättar i detalj om sjukhemmets rutiner dygnet runt, både ur patienternas och personalens synvinkel. Mycket trovärdigt och övertygande skildras Oskars ångest och oro, främlingskap och ensamhet under den första svåra tiden i långvården.

Det är i första hand det unga vårdbiträdet Sirpa som räddar honom undan vanmakt och apati. Hon ger sig tid att prata med honom, får honom att berätta minnen och ger förtroenden tillbaka. Hon ser patienterna som medmänniskor och inte bara sjukdomsfall.

Också annat stärker hans självkänsla: att gå i egna kläder, prenumerera på egen tidning, kunna bjuda en medpatient på whisky, som Sirpa köpt ut. Lite rår han sig ännu själv.

UTAN ÅTHÄVOR, men rakt på sak och effektivt berättar Lars Wikander om livet på ett sjukhem. Han har skrivit en intressant och tankeväckande reportageroman, varm och positiv i tonen och har många kloka ord att säga om åldrandets problem. Det är en bok som bör vara till nytta, i undervisning och studiecirklar, och inte minst för oss presumtiva långvårdspatienter.

Kaj Attorps

Leif Carlson

Demokratins gränser

DEN HELIGE ATHANASIOS på 300-talet, när man ännu tog frågan om Kristi naturer på allvar, klandrades en gång av ämbetsbröder för sin förmätenhet att sätta sitt eget omdöme mot hela den allmänneliga Kyrkans. Ingalunda, svarade han — "i detta fall är det jag som är den allmänneliga kyrkan", vilket han som vi nu vet faktiskt var.

Detta kan man lämpligen tänka på vid läsningen av *Demokratins villkor*, en ny och välkommen liten samlingsvolym av en uppmärksammad debattserie i fjol i den konservativa Svensk Tidskrift (förf. Gösta Bohman, Erik Anners, Stig Strömholm, Nils Andrén, Gustaf Petrén, Anders Björck, Nils Elvander, Gunnar Heckscher, Hans Bergström, Gunnar Biörck, Carl-Johan Westholm, SvT förlag, 23:-, 08—67 59 55).

Som författarlistan antyder är det inte möjligt att på hårt begränsat utrymme återge, än mindre göra rättvisa åt allt av lärdom och skarpsinne som bjudes mellan dessa pärmar. Dessutom skulle en sådan granskning förutsätta insikter och omdömen som är mig förmenade. Jag nöjdgas hålla mig till några få detaljer, närmare sagt demokratins natur, dess motivering och dess gränser.

Skenproblemet att "demokrati" är ett mångtydigt ord är inte svårt att avfärda. Som Bertrand Russell påpekat har det två någorlunda välkända och klara betydelser: öster om Elbe militärdiktatur stödd på slavarbete och godtycklig hemlig polis, väster om Elbe en någorlunda likformig spridning av politiskt inflytande bland alla vuxna utom dårar, förbrytare och adelsmän (som greve hade Russell som bekant inte rösträtt till Underhuset).

Flera av författarna betonar — i Herbert Tingstens efterföljd — att demokrati, i en vettig mening, är en fråga om politisk metod, om en "överideologi". Hundra demokrater kan ha skarpt skilda ideologier — och hårt motstående intressen — men förenas i sin övertygelse om hur motsättningen skall lösas: genom att räkna röster. Särskilt Elvander och Strömholm trycker hårt på detta: ett demokratiskt beslut är demokratiskt om det fattats i demokratisk ordning, inte för att dess innehåll är beskaffat på visst sätt. Det är inte mindre demokratiskt att säga nej till en viss daghemsplan än att säga ja. Strömholm brännmärker också ofoget att utbreda bruket av ordet "demokratisk" även till vardags- och kulturlivet: det är inte mer odemokratiskt att kalla en professor för professor än att kalla en katt för en katt, och yllekofta är inte mer demokratisk än en randig väst med klockkedja.

Men sedan man godkänt, vilket vi nästan alla gör, idén om överideologien, kvarstår en irriterande fråga: *varför?*

En klassisk tanke, vacker men orimlig, återges av Gunnar Heckscher: "det finns någon som har mera sunt förnuft än någon annan; det är alla tillsammans".

Så är det ju inte. Alla tillsammans har i de flesta fall samma mening, klok eller dum. I de fall som här intresserar har vi däremot olika mening, och ytet tyder då på att majoriteten har rätt *därför* att den är majoritet. Gunnar Heckschers uppfattning i allvarliga frågor blir inte mindre eller mer förnuftig om den delas av flera eller färre; i det senare fallet kan den — möjligen — vara klokt att ändra votum, men det är en annan sak. Ingen klok och anständig människa ändrar *mening* enligt votering. Heckscher minat, om jag känner honom, vilket jag tror mig göra.

Just därför är det av vikt att fundera på var gränsen går för den demokrati vi alla omfattar.

Att demokratiska beslut inte får inskränka den politiska demokratins arbetsvillkor är självklart. Om en oförfalskad majoritet i något land i tredje världen uppriktigt gör en populär sergeant eller storamiral eller poet till enpartidiktator på livstid är detta inte demokratiskt beslut.

Men om en demokratisk procedur, efter öppen och fri debatt, leder fram till ett beslut med överväldigande folkligt stöd att små grupper — "breda grupper" är allmänt fridlysta — som barmmorskor eller präster säkert finns det många fler) bör handla mot sitt samvete — var hamnar då demokratin?

Gäller förfarande i demokratin fullt ut ej endast att det icke är rådligt att handla mot sitt samvete, utan att det är av yttersta vikt att, med Hjalmar Gullbergs ord, "någon reser bort från det hela"?

Skulle inte vi många kunna kosta på oss just det: att någon reste bort just från oss?

För att hjälpa oss, be för oss?

Alf Nordström
UPPLAND
I länsantikvarien i Stockholm svarar för Upplandsvolymen i serien VÅRA LEVANDE LANDSKAP.
Alf Nordström berättar kunnigt och fängslande om Sveriges äldsta städer, om det formminnesrika landskapet, om världens största skärgård och om rospiggar och upplänningar över huvud taget.
I bokhandeln 16/5
Uppland
AWE/GEBERS

under strecket

APOR, MÄNNISKOR OCH SAMHÄLLE

Svante Folins "Den påklädda apan" (Norstedts) är en polemisk introduktion till sociobiologin. Denna vetenskap som vill förklara människan och hennes samhälle utifrån premisser hämtade från biologin har väckt vrede bland humanister och samhällsvetare. Folins bok kan i många stycken hyfsa debatten och ersätta utbrott med argument.

Av GERMUND HESSLOW

ENLIGT MARK TWAIN skapade Gud människan därför att han var missnöjd med apan. Enligt *Svante Folin* är skillnaden obetydlig, och att döma av hans bok *Den påklädda apan* är han mer missnöjd med människan, åtminstone när hon vägrar erkänna sin likhet med apan.

Folins bok bär undertiteln "En polemisk introduktion till sociobiologin", och tonvikten bör här ligga på "polemisk". Författaren är nämligen frukttansvärt arg över vad han betraktar som en irrationell antibiologisk attityd bland sociobiologins kritiker, och han är besviken över den självvoldsamhetslösheten hos alla de ignoranter inom samhällsvetenskaperna som inte insett den nya disciplinens relevans.

Även om sociobiologin med tiden säkert kommer att påverka stora delar av beteendevetenskaperna, är den ur biologisk synpunkt inte någon konstig teori. Vad det är fråga om är helt enkelt ett fullföljande av det darwinistiska forskningsprogrammet. Liksom man i hundra år har studerat levande organismers fysiska egenskaper med avseende på deras effekter på överlevnad och reproduktion, deras "adaptiva" värde, vill biologer nu göra detsamma med beteendet. Också nervsystemet har formats av det naturliga urvalet, och det gäller naturligtvis också känslor, beteende, instinkt, inlärningsförmåga och tänkande samt som styrs av nervsystemet.

SOCIOBIOLOGISKA förklaringar av mänskligt beteende behöver inte nödvändigtvis komma i konflikt med det traditionella beteendevetenskapen. Psykologin och sociologin försöker vanligen förklara mänskliga handlingar i termer av de avsikter som människor försöker realisera eller de mål de strävar emot. Man går till kiosken för att handla sötsaker, eller man behöver hår för att hävda äganingslösheten hos alla de ignoranter inom samhällsvetenskaperna som inte insett den nya disciplinens relevans.

Om en sociobiologin med tiden säkert kommer att påverka stora delar av beteendevetenskaperna, är den ur biologisk synpunkt inte någon konstig teori. Vad det är fråga om är helt enkelt ett fullföljande av det darwinistiska forskningsprogrammet. Liksom man i hundra år har studerat levande organismers fysiska egenskaper med avseende på deras effekter på överlevnad och reproduktion, deras "adaptiva" värde, vill biologer nu göra detsamma med beteendet. Också nervsystemet har formats av det naturliga urvalet, och det gäller naturligtvis också känslor, beteende, instinkt, inlärningsförmåga och tänkande samt som styrs av nervsystemet.

SOCIOBIOLOGISKA förklaringar av mänskligt beteende behöver inte nödvändigtvis komma i konflikt med det traditionella beteendevetenskapen. Psykologin och sociologin försöker vanligen förklara mänskliga handlingar i termer av de avsikter som människor försöker realisera eller de mål de strävar emot. Man går till kiosken för att handla sötsaker, eller man behöver hår för att hävda äganingslösheten hos alla de ignoranter inom samhällsvetenskaperna som inte insett den nya disciplinens relevans.

Även om psykologer och sociologer kan ge korrekta svar på sådana frågor, så lämnar de andra frågor öppna. Varför tycker människor om sötsaker, varför har vi ett behov av att hävda oss; varför är vi så måna om att hjälpa nära anförvanter?

Folin framhåller att ett och samma fenomen kan ges många, alla kanske korrekta, svar, även om dessa förklaringar kommer att ligga på olika nivåer. Koltrasten sjunger när dagen blir längre. Men varför sjunger koltrasten när dagen blir längre? Därför att den har lärt sig det av andra trastar. Men varför påverkas koltrastens nervsystem så mycket lättare av sång än av andra läten? Därför att sången möjliggör sexuella kontakter och den ökar därigenom fågelns förmåga att sprida sina gener. Det är i första hand förklaringar av det sista slaget som sociobiologin hoppas kunna ge.

Oförmågan, eller oviljan, att inse de biologiska faktorernas roll i sådana förklaringshierarkier torde vara ett av skälen till den förvirring som utmärker många samhällsforskares reaktioner på sociobiologin.

I ANDRA FALL är konflikter mellan sociobiologin och de etablerade beteendevetenskapen ofrånkomlig. Ett av de bästa exempien gäller incest-tabut, som är känt från alla mänskliga samhällen, men som också återfinns hos många djurarter, även om termen "tabu" här kanske är mindre lyckad. För biologen är effekterna av incest och inavel tillräckligt allvarliga för att förklara förekomsten av mekanismer som förhindrar sexuellt umgänge inom familjen, och de har också goda belägg för att denna mekanism inte omfattar någon specifik inlärning. Barn som växer upp tillsammans förlorar förmågan att attrahera varandra sexuellt, allteles oavsett om deras föräldrar tillstyrker eller fördömer sådana kontakter. Man har t. ex. kunnat konstatera att israeliska kibbutzbarn praktiskt taget aldrig finner sina äktenskapspartners i samma kibbutz. De flesta av oss kan göra samma iakttagelse hos våra egna barndomskamrater.

Denna förklaring kan inte förenas med de alternativ som anförts av konkurrenterna inom antropologin eller sociologin. Den är t. ex. oförenlig med åsikten att incest är ovanligt därför att föräldrarna förbjudit den och med den freudianska tesen att vi alla bär på starka incestiusöa bojelser mot vilka kulturen måste anlägga en kraftfull moteld. Folin nämner också Lévi-Strauss bisarra idé att incest-tabut, genom att tvinga fram exogami, skulle vara grunden för hela det mänskliga samhället, och att en omedveten insikt härom också skulle vara skälet till normens upprätthållande.

KONFLIKTEN mellan sociobiologin och de etablerade disciplinerna gäller också synen på de mänskliga kulturernas variation. För många antropologer är rikedomen på variation oerhört slående och har upprepade gånger anförts som bevis för de biologiska faktorernas marginella betydelse. För Folin och hans läromästare är det mänskliga beteendet i stället ganska enahanda, och det finns flera av darwinistisk logik förutsägbara begränsningar som ingen kultur bryter emot. Antropologerna torde sålunda få söka förgäves efter samhällen "där båda testiklarna avlägsnas vid manbarhetsriterna,... där männen utkämpar vilda strider om de postmenopausala kvinnornas gunst, där individer urskiljningslöst och utan vederlag hjälper främlingar" etc.

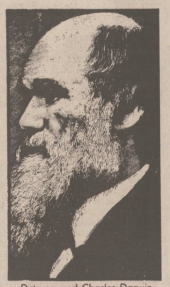

Det var med Charles Darwin det började.

Folin medger att människan är mer flexibel i sitt beteende än andra djurarter, men den flexibiliteten gäller i första hand på ett symboliskt plan. De grundläggande motiven och behoven är desamma även om de utrycks på olika sätt. Människan har slutat att plocka bananer och konstruerar numera datamaskiner, men liksom hos chimpanserna är det främst våra egna barn som får njuta frukterna av vårt arbete.

Reaktionerna mot sociobiologin, och särskilt mot Edward Wilson som gav disciplinen dess namn, har genomgående varit onyanserade och ibland groteskt irrationella. Beskyllningar för rasism, fascism och — vad annars? — försvar för kapitalismen har haglat över den blide Wilson. Några vedersakare gick så långt att de försökte förmå det amerikanska sociologförbundet att officiellt fördöma sociobiologin, och några andra försökte straffa Wilson genom att tömma en karaff vatten över hans huvud.

En mindre del av motståndet kan kanske förklaras av att många sociobiologer enligt kritikerna överdrivit teorins förklaringskraft. Det finns naturligtvis många intressanta saker som biologin inte kan förklara. Bilden av Olof Palme som ledarapa visar trots allt bara en liten del av verkligheten för den som vill förstå svensk politik. Men överdrivna anspråk är snarare regel än undantag bland nya vetenskapliga teorier, och kan inte förklara hätskheten i angreppen.

Det viktigaste motivet för den åsiktsförföljelse som drabbat många biologer är säkert politiskt. Detta erkänns för övrigt mer eller mindre direkt av de skyldiga. Sociobiologin kommer, sägs det, att "missbrukas" för att legitimera könsroller, kapitalism och allt möjligt annat som rättänkande människor ogillar. Denna reaktion tycks dock ha varit alltför reflexmässig, för, om vi nu bortser ifrån att detta strängt taget är irrelevant, de politiska implikationerna av sociobiologin är inte alls så tydliga som många tycks tro. Socialister ser gärna i sociobiologins betoning av konkurrensen i naturen en legitimering av kapitalismen, men den kunde också användas på motsatt sätt. Den renodlade kapitalismen är omöjlig, kunde man hävda, därför att människor aldrig kommer att acceptera marknadens spelregler. I likhet med sina förfäder kommer de som inte själva lyckats infånga sin middag att slå sig ihop för att rättvist fördela någon annans jaktbyte. I naturen gäller den starkares rätt, men den starkare är inte sällan en majoritet. Ser man saken på det sättet är socialismen arbetarledarnas sätt att konkurrera ut överklassen. Enligt den ibland insiktsfulle Oswald Spengler är socialismen ingenting annat än underklassens kapitalism, ett påstående som i Sverige har fått en särskild aktualitet.

OM REAKTIONERNA mot sociobiologin ofta tycks styrda från ryggmärgen, så är en förutsättning den grava okunnighet som utmärker huvuddelen av reaktionärerna, och den viktigaste åtgärden måste då vara upplysning. Tyvärr tror jag dock inte att Folins bok kommer att omvända så många av de filosofer, idéhistoriker och litteraturkritiker som har lett inkivisitionen. Framför allt beror detta på att boken är alltför polemisk.

Folin har en beundransvärd språklig fantasi, och bitar av hans bok är briljant skrivna. Men god stil skall, enligt en gammal god regel, vara fjädern på pilen — inte en fjäder i hatten. Även om ordfyrverkerierna ibland är mycket underhållande och roliga, särskilt för den som sympatiserar med författarens åsikter, är de också distraherande, de de döljer inte sällan det väsentliga. Dirtill tar de i anspråk ett utrymme som hellre borde ägnats åt argumentering.

Den som har investerat flera decennier av sitt liv i samhällsvetenskapen, kommer inte att lämna den därför att Folin kallar verksamheten "intellektuell tumsugning" eller därför att han utan argument påstår att en teori är "vetenskapligt nonsens". Denna typ av polemik är poänglös och borde lämnas åt dem som inte har mer att komma med.

En annan svaghet är att boken som introduktion betraktad griper över ett alltför vitt fält. Folin avverkar med flyhänt stil flera decenniers biologiska debatt på några få sidor och hoppar på lätta fötter från genetik och spelteori till antropologi och filosofi. Priset för denna bredd är en framställning som ibland är så kortfattad att den inte rimligen kan följas av dem som inte redan vet åtskilligt.

Här ligger dock också en styrka. För den som har läst en enkel introduktion, förslagsvis R. Dawkins *The Selfish Gene* (som lär vara på väg i svensk översättning), är Folins bok "Den påklädda apan" ett utmärkt hjälpmedel om man vill sätta in sociobiologin i ett större sammanhang. Folin har tagit sig igenom en enorm litteratur och kan relatera sitt ämne till den historiska bakgrunden i den allmänna utvecklingslinan och etologin liksom till den dagsaktuella debatten inom evolutionsteori och antropologi. Dessutom är han föredömligt generös med referenser. Av dessa skäl är "Den påklädda apan", trots flera reservationer, en bok som jag inte gärna skulle vilja ha oläst.

Germund Hesslow

Germund Hesslow är doktorand i vetenskapsteori och neurofysiologi och har bl. a. skrivit boken Medicinsk vetenskapsteori.

SvD 83.05.15